

1806 Den norske kjempe

Ole Eriksen Kluksdal fra Meråker har i dalføret blitt kalt ”den norske kjempe” på grunn av sine heltegjerninger fremkommet som et resultat av sine enorme krefter. Alt som 17-årig gjetergutt rundjulte han to svenske fanter på røvertokt som kom til den sætervollen hvor Ole var gjeter. Han ga fantene så mye juling at de snarest mulig pakket sammen og løp til skogs. Det er fortalt at de fikk slik medfart, at de aldri mer våget seg frem til noen sætervoll i Meråker.

Ole eller Ola - som de kalte ham, ble født i 1782 eller 84. Han var sønn av Erik Olssen Dalanes og Lisbet Johnsdatter på Kluksdal Vestre. Som tenåring mister han mor si, som dør i barsel. Protokollene tilsier at hun ble gravlagt den 15.mars 1795, samme dag som ungen (lillesøster til Ole) blir døpt Lisbet etter sin mor. Denne søstera dør dessverre 6 måneder senere. Ole gifter seg som vel voksen mann St.Hanssaften i 1825 med Marit Johnsdatter Sonfossen fra Hegra.

Ole så ikke så stor ut når han var alene, men var han sammen med andre voksne menn, ruvet han godt i terrenget som den velvoksne, kraftige karen han var. Det heter seg, at for å komme inn gjennom døra, satte han den ene siden foran, og enda fylte han omtrent hele døråpningen. Ole fikk etter hvert klengenavnet ”Storkveita”, likeledes ”Sterk-Ola”. Ole var stillferdig, blid og vennlig og stiftet aldri ufred.

Ole ble gruvearbeider ved Lillefjell gruve. På Lillefjell fikk han også anledning til å vise hvilke kjempekrefter han var i besittelse av. I den tiden ble malmen heiset opp fra gruva i jernbeslåtte stamper som i mål kunne anslåes til ei tønne. Stampen var festet til en maskintrommel med mekanisk kraft. Arbeiderne derimot gikk opp og ned i gruva i stiger. Stigene stod på anbrakte plattinger flere steder like ved heisekjettingen. Ole, som var en rask kar, var gjerne den første oppover stigen. En dag da han og hans kamerater var på opptur, og han som førstemann skulle ta en pust på en plating, brast heisekjettingen like ved der han stod. Øyeblikkelig og kjapt grep han med den ene hånda heisekjettingen og med den andre den fullastede malmstampen, og holdt fast til hans kamerater kom til unnsetning. Dette var et krafttak uten like, som gjorde ham berømt, og den sterke mannen på Lillefjell ble en datidens kjendis.

Fortellingene om Ole Eriksens kjempekrefter ble også kjent i Trondheim. Lærer John Pulden forteller i sin dagbok fra 1806 at den 23. april det året ”reiste John Olssen nedre Brende og Ole Eriksen Kluksdal til Trondheim for at tage tjeneste som grenaderer”.

Da Ole kom til byen var det mange av byens verste slåsskjemper som hadde lyst til å prøve seg på Ole - et ikke ukjent fenomen gjennom alle tider. Et slags snev av gladiatorenes æra. Ole var en sjelden godmodig og stillferdig mann, og ga aldri anledning til trette og ufred. Derfor var det vanskelig å nå innpå ham. Trolig trakk han seg tilbake når folk kranglet seg innpå, vel vitende om at han kunne komme til å skade de. Nødig ville han ”ta tak” med noen, men for gode ord fikk de ham endelig med seg. Utfallet var at alle tapte, og i sin ergrelse var det alltid noen som la planer om å banke ham riktig til gangs kollektivt. Feigheten har ingen grenser.

En dag eller kveld ble han invitert i et selskap noen arrangerte inne i Trondheim. Lite visste Ole at dette var et ”bakholdsangrep”. Han innfant seg til avtalt tid og sted, men alt var ikke riktig ferdig enda og han måtte vente. Det værelse hvor han skulle vente var fullstendig tomt

for alle slags rørlige gjenstander. Det eneste inventaret var en svær skorstein. Det syntes han var rart, og mistanken om at noe ille var på gang fikk ikke utvikle seg før døra til det indre værelset gikk opp, og inn til Ole kom 8 helt nakne, svære menn med kortklippet hår, maskerte og kroppen innsmurt med grønsåpe. Det ble en kamp på liv og død. Til syvende og sist våknet Oles sinne. Han fikk tak i armene på en av sine motstandere, og innen kort tid var den ulykkelige sendt ut gjennom et vindu, lemlestet og ille tilredet. De gjenværende ble nå mer voldsomme i sitt angrep, og Ole innså at nå stod det om hans liv. Lynkjapt kom han seg bort til skorsteinen og hogg tak i den innmurede stolpen som han med sine kjempekrefter reiv løs, og med den i hendene var han ikke lenger våpenløs. Nå var det hans tur å angripe, og snart stod han alene tilbake på valplassen, omtrent fri for klær og hår, men som seierherre. Fra den dagen fikk han gå i fred i Trondheim.

Trønderavdelingen av grenaderer som Ole tilhørte ble ikke lenge etter beordret sørover til grensetraktene ved Kongsvinger. Her befestet han også sitt ry som en sterk mann. Offiserene skrøt for hverandre av sine folk, og en kaptein påstod at den sterkeste mannen av alle som var samlet der, var i hans avdeling. Dette ble undersøkt, og det viste seg at ingen kunne stå seg mot denne store kraftige soldaten. Slike interne markeringer har til alle tider vært et typisk ”show off” og en form for vennligsinnet mobbing ovenfor andre tropper, samtidig som det var en velbrukt metode ved ”teambuilding” (lagånd) ovenfor sin egen tropp/avdeling. Oles sjef hadde lagt merke til meråkerbyggen, og trodde at Ole kunne måle seg med denne karen som ansåes for å være uovervinnelig i ryggtak. Offiserene ble enige om å få i stand en styrkeprøve mellom Ole og den andre sterke soldaten.

Ole hadde nå som ellers liten lyst til å bruke sine krefter på unyttige ting, men med gode ord av både offiserer og kamerater lot han seg overtale til å prøve. Den første omgang tok litt tid, men til slutt ble Ole seiersherre. Det ble flere omganger, men med samme resultat. Fra den dagen het han blant avdelingene ved Kongsvinger kun for ”den norske kjempe”.

Etter krigens slutt reiste Ole tilbake til Meråker og tok atter fatt som gruvearbeider i Lillefjell ca. 2 mil fra bygda. En sommer kom en svenske til Meråker for å prøve krefter med Ole. Etter sigende skulle han være en av Sveriges sterkeste menn, og nå ville han gjerne undersøke om Ole Eriksen var *den* han hadde ord for å være. Ole var da i et bryllup på gården Nyhus. Da bryllupene i den tiden varte minst 8 dager, ble det for lenge å vente for svensken. Derfor gikk han til bryllupsgården. Der ble han godt mottatt av både brud og brudgom, for ingen ante hva slags ærende han hadde. De tenkte at han var på vei til Trondheim, for på den tiden gikk hovedveien gjennom bygda over gårdsplassen på Nyhus.

Svensken så snart den han søkte etter, og da han hadde smakt litt av bryllupsskjenken satte han seg ved siden av Ole og begynte å erte ham og forsøkte å få ham til å bli sint, men Ole som ikke hadde lyst på klammeri, dro seg bare klokkelig unna. Da svensken så at det ikke gikk på den måten, begynte han å traktere Ole med neveslag. Nå ble Ole nødt til å beskytte seg, og det ble en voldsom kamp. Til sist fikk svensken satt Ole mot et åpent vindu for å få ham ut.

Ingen tok sjansen på å blande seg opp i striden, for de så at svensken var en sterk mann, men de trodde Ole ville seire, når han for alvor ble sint. Da Ole ble presset halvt ut gjennom vinduet ble han sint for alvor. I stor fart kom han ned fra vinduet, grep svensken og kastet ham med voldsom kraft tvers over stuegolvet mot den andre veggen så hardt at hele huset ristet. Ole tok svensken opp igjen flere ganger og kastet ham på denne måte stua rundt. Tilskuerne begynte å frykte for svenskens liv, og derfor grep Oles hustru og flere andre kvinner fatt i Ole og fikk beroliget ham, slik at hans godmodige sinn atter fikk overtaket. Heldigvis var svenskens ben hele, men blodig var han, og så dårlig at han måtte kjøres fra gården.

Ole var gruvearbeider så lenge han kunne gå den ca. 2 mil lange veien til Lillefjell gruve. Det siste året arbeidet han der kun om sommeren, og hadde da det letteste arbeidet. I de siste årene han arbeidet ved Lillefjell ble heisekjettingene kasserte og tykke kabeltau overtok. Da disse ble slitt måtte de nødvendigvis skiftes ut. De utslitte tauene ble opprullet i store bunter. Gruvas eldste mann satt som regel inne i bergstua og hugde kasserte kabelbunter opp til småbiter og løste dem opp så de ble som ubrukt hamp som kunne brukes til pumpeverket i gruva. På sine gamle dager fikk Ole denne oppgaven.

En kveld etter at arbeidet for dagen var slutt og bergmennene satt inne i bergstua, begynte to ungdommer å drive ap med den aktverdige, gamle Ole. Flere av arbeiderne advarte de to kranglelystne ungdommene, for de mente - skjønt Ole var gammel - at han ennå var en kjempe dersom han først kom i fyr og flamme. Guttene følte seg trygge og fortsatte, for Ole satt ved den indre veggen mens guttene satt ved døra, og om han ble sint hadde de den å ty til. Dessuten var stua stor og de mente at de kunne nå langt før den gamle mannen kom over gulvet og bort til dem. Til sist ble Ole sint, og rett som det var fløy en kabelbunt over gulvet mot guttene. Det var så vidt de fikk slengt seg til side, men kabelen knuste benken de hadde sittet på. Kabelen veide mellom 5 og 6 våg og Ole reiste seg ikke da han kastet den. 1 våg er lik 3 bismerpund, 1 bismerpund = 5,977 kg, så det kastet skulle være på nærmere 100 kg. Guttene ble så skremt at de aldri mer la an på skøyerstreker mot Ole, men omgikk ham med den største ærbødighet.

Dette var det siste utslaget av Oles store legemsstyrke. Ikke lenge etter sluttet han ved gruva på Lillefjell. Veien ble for lang. Det siste arbeidet han var med på, var nedrivingen av et bur på gården Meråkernes. Da falt han ned og forslo seg så kraftig at han måtte kjøres hjem til Mehaug hvor han bodde. Fra den dagen ble han sengeliggende og stod aldri mer opp igjen. ”Den norske kjempe” døde straks før jul i 1850.

(Kilde: Carl Løvlimos fortelling i Meråkerboka)